

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Przemysław Kalinowski

SSN Andrzej Stępka

w sprawie ze skargi **W. A.**, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, bez udziału stron, w dniu 17 kwietnia 2019 r. skargi pełnomocnika pokrzywdzonej na przewlekłość postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Dział Wojskowy Prokuratury Rejonowej w K. pod sygn. PR 5 Ds. [...],

postanowił:

- 1. stwierdzić, że w postępowaniu, którego dotyczy skarga nastąpiła przewlekłość;**
- 2. zlecić Prokuraturze Rejonowej w K. przeprowadzenie czynności procesowych w sprawie w terminie do 3 miesięcy od daty wydania niniejszego postanowienia;**
- 3. przyznać skarżącej W. A. od Skarbu Państwa kwotę 2.000,00 zł (dwa tysiące złotych);**
- 4. zwrócić W. A. uiszczoną przez nią opłatę od skargi w kwocie 200,00 zł (dwieście złotych);**
- 5. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz W. A. kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem ustanowienia pełnomocnika do prowadzenia sprawy w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy**

**bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przygotowawczym
prowadzonym przez prokuratora.**

UZASADNIENIE

W dniu 6 lutego 2017 r. pełnomocnik W. A. adw. K. G. złożyła zawiadomienie o popełnieniu na szkodę wyżej wymienionej przestępstw określonych w art. 218 § 1a k.k., w art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tj.: Dz. U. z 2016 r., poz. 922) oraz w art. 35 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tj.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1881).

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2017 r., sygn. akt PR 5 Ds. [...], Zastępca do spraw Wojskowych Prokuratora Rejonowego w K. umorzył śledztwo w sprawie:

- I. „złośliwego lub uporczywego naruszania, w okresie od września 2013 roku do lutego 2017 roku w K., uprawnień pracownika wynikających ze stosunku pracy, przez wykonującego czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ustalonego oficera starszego z JW. [...] w K., poprzez złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez W. A. bez podstawy faktycznej i prawnej, brak reakcji na naruszenie godności i dóbr osobistych ww. oraz kierowaną przez nią korespondencję, pomijanie przy przyznawaniu nagród”, tj. o czyn z art. 218 § 1a k.k. – wobec braku znamion czynu zabronionego;
- II. „udostępnienia w dniu 15 listopada 2015 roku w K. przez ustalonego oficera starszego – Dowódcę JW. [...] danych osobowych W. A. Prokuratorowi Rejonowemu w K.”, tj. o czyn z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tj.: Dz. U. z 2016 r., poz. 922) - wobec braku znamion czynu zabronionego;
- III. „utrudniania wykonywania działalności związkowej i dyskryminowania W. A. z powodu przynależności związkowej, w okresie od października 2016 r. do lutego 2017 roku w K., przez ustalonego oficera starszego z JW. [...] w K.”, tj. o czyn z art. art. 35 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tj.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1881) – wobec braku znamion czynu zabronionego;

IV. „w sprawie znieważenia, w dniu 8 grudnia 2015 r., w K., W. A. przez ustalonego oficera starszego”, tj. o czyn z art. 216 § 1 k.k. – z powodu przedawnienia karalności.

Postanowienie powyższe zaskarżyły – w zakresie rozstrzygnięć z pkt I-III – pokrzywdzona i jej pełnomocnik. We wniesionych zażaleniach zarzuciły naruszenie szeregu przepisów procedury karnej, przepisów prawa materialnego oraz błędów w ustaleniach faktycznych.

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2017 r., sygn. akt Kp [...], Wojskowy Sąd Okręgowy w W. po rozpoznaniu wskazanych wyżej zażaleń uchylił zaskarżone postanowienie w zakresie czynów opisanych w pkt. I i pkt. III, a w pozostałym zakresie orzeczenie to utrzymał w mocy.

Dalsze śledztwo prowadzone było przez Prokuraturę Rejonową w K. po sygn. PR 5 Ds. [...].

W dniu 5 lutego 2018 r. pełnomocnik pokrzywdzonej złożył w Prokuraturze Rejonowej w K. datowane na dzień 1 lutego 2018 r. zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa polegającego na „uporczywym nękanii, które wzbudziło u zawiadamiającej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia i istotnie naruszające prywatność, oraz ujawnienie i wykorzystywanie informacji pozyskiwanych przez sprawcę, z którymi zapoznał się w związku z pełnioną funkcją, a niejednokrotnie przekraczając uprawnienia ujawnił te dane narażając na szkodę prawnie chroniony interes zawiadamiającej”, tj. czynu określonego w art. 190a § 1 k.k., w art. 266 § 1 i 2 k.k. oraz w art. 231 § 1 k.k. Z dołączonego do zawiadomienia oświadczenia W. A. z dnia 22 stycznia 2018 r. wynikało, że czyny te dotyczyły zachowań płk. M. K. podejmowanych wobec skarżącej do dnia jej zwolnienia z pracy w JW. [...] w K. (pkt. 1-8 i 18 oświadczenia), zachowań płk. M. K. podejmowanych po zwolnieniu skarżącej z pracy w JW. [...] w K. (pkt. 19-24 oświadczenia) oraz zachowań organów ścigania podejmowanych wobec W. A. (pkt. 9-14, 16, 17, 25 i 26 oświadczenia).

W dniu 11 kwietnia 2018 r. zawiadomienie powyższe przekazane zostało do Prokuratury Rejonowej w K. i zarejestrowane pod sygn. PR 5 Ds. [...].

Postanowieniem z dnia 15 maja 2015 r. Zastępca do spraw Wojskowych Prokuratora Rejonowego w K. połączył postępowanie o sygn. PR 5 Ds. [...]

z postępowaniem PR 5 Ds. [...] – do wspólnego prowadzenia, a następnie postanowieniem z dnia 18 maja 2018 r., sygn. PR 5 Ds. [...], umorzył śledztwo w sprawie:

- I. „złośliwego lub uporczywego naruszania, w okresie od września 2013 roku do lutego 2017 roku w K., uprawnień pracownika wynikających ze stosunku pracy, przez wykonującego czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ustalonego oficera starszego z JW. [...] w K., poprzez złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez W. A. bez podstawy faktycznej i prawnej, brak reakcji na naruszenie godności i dóbr osobistych ww. oraz kierowaną przez nią korespondencję, pomijanie przy przyznawaniu nagród”, tj. o czyn z art. 218 § 1a k.k. – wobec braku znamion czynu zabronionego;
- II. „utrudniania wykonywania działalności związkowej i dyskryminowania W. A. z powodu przynależności związkowej, w okresie od października 2016 r. do lutego 2017 roku w K., przez ustalonego oficera starszego z JW. [...] w K.”, tj. o czyn z art. art. 35 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tj.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1881) – wobec braku znamion czynu zabronionego.

Postanowienie powyższe zostało zaskarżone przez W. A. i jej pełnomocnika.

W. A. w swoim środku odwoławczym wskazała, że skarży wyłącznie przedmiotowe orzeczenie w części w jakiej nie rozstrzygnięto co do czynów objętych zawiadomieniem jej pełnomocnik z dnia 1 lutego 2018 r., a objętych śledztwem prowadzonym pod sygn. PR 5 Ds. [...], ponieważ w odniesieniu do czynów objętych śledztwem o sygn. PR 5 Ds. [...] zamierza wnieść do sądu subsydiarny akt oskarżenia. W zażaleniu podniosła zarzuty obrazy prawa materialnego, prawa procesowego oraz błędów w ustaleniach faktycznych.

Natomiast adw. K.G.-B. wskazując, że zaskarża postanowienie z dnia 18 maja 2018 r. o umorzeniu śledztwa w części dotyczącej czynów z art. 190a § 1 k.k., art. 266 § 1 i 2 k.k. oraz art. 231 § 1 k.k. objętych pierwotnie postępowaniem przygotowawczym o sygn. PR 5 Ds. [...], zarzuciła obrazę prawa materialnego (art. 190a § 1 k.k., art. 266 § 1 k.k. i art. 231 § 1 k.k.), przepisów

procedury karnej (art. 9 k.p.k., art. 297 § 1 pkt 1, 4 i 5 k.p.k., art. 170 § 1-4 k.p.k., art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.) oraz błąd w ustaleniach faktycznych.

Przed Wojskowym Sądem Okręgowym w W., w toku postępowania wywołanego wskazanymi wyżej zażaleniami pełnomocnik W. A. oświadczyła, że złożone środki odwoławcze odnoszą się do braku orzeczenia co do zachowań wskazanych przez pokrzywdzoną w zawiadomieniu z dnia 1 lutego 2018 r., które miały miejsce między 3 października 2016 r., a 1 lutego 2018 r., w których sprawcami miały być inne osoby niż płk M. K..

Postanowieniem z dnia 6 grudnia 2018 r., sygn. akt Kp [...], Wojskowy Sąd Okręgowy w W. na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 465 § 1 k.p.k. środki odwoławcze wniesione przez pokrzywdzoną W. A. oraz adw. K. G.-B. pozostawił bez rozpoznania. Powodem takiego rozstrzygnięcia było trafne stwierdzenie, że nie jest dopuszczalne wywiedzenie zażalenia od zupełnie nieistniejącego orzeczenia, a taka sytuacja miała miejsce w tym wypadku. Wojskowy Sąd Okręgowy skonstatował bowiem, opierając się na materiałach sprowadzonych z Prokuratury Rejonowej w L., że zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa z dnia 1 lutego 2018 r. (do którego skarżące odnosiły się we wniesionych zażaleniach) dotyczyło szeregu innych zachowań niż te opisane w sentencji zaskarżonego postanowienia z dnia 18 maja 2018 r., w tym popełnionych także przez inne osoby niż płk M. K.. Uznał przy tym, że zupełnie nieprzekonywujące jest stwierdzenie prokuratora zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, z którego ma wynikać, iż umorzenie śledztwa ujęte w pkt I postanowienia z dnia 18 maja 2018 r. rzekomo obejmuje także zachowania opisane w zawiadomieniu pokrzywdzonej z dnia 1 lutego 2018 r. (czyli te, które miały być przedmiotem postępowania pod sygn. PR 5 Ds. [...]) wypunktowując szczegółowo okoliczności (s. 3-4 uzasadnienia), które doprowadziły go do powyższego wniosku.

W efekcie, nie mogąc z przyczyn proceduralnych orzekać w przedmiocie, co do którego orzeczenie nie zawiera w ogóle żadnego rozstrzygnięcia, uznał, że skarżące mają prawo nadal domagać się rozpoznania złożonego wcześniej zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w zakresie, w jakim go nie rozpoznano i dopiero w razie wydania stosowanego rozstrzygnięcia

w tej kwestii (choćby niepełnego), będą mogły zaskarżyć ewentualnie takie rozstrzygnięcie do sądu.

W dniu 4 lutego 2019 r. pełnomocnik W. A. złożył w Prokuraturze Rejonowej w K. – na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tj.: Dz. U. z 2018 r., poz. 75 – dalej ustawa o skardze) – skargę na przewlekłość postępowania w sprawie o sygn. PR 5 Ds. [...]. W wywiedzionej skardze pełnomocnik odwołała się do treści rozstrzygnięcia Wojskowego Sądu Okręgowego w W., a w szczególności do tych fragmentów powyższego orzeczenia, w których stwierdzono uchybienia po stronie prokuratury skutkujące nie przeprowadzeniem postępowania w odniesieniu do czynów objętych zawiadomieniem o popełnieniu przestępstw z dnia 1 lutego 2018 r. Skarżący zauważył, że od dnia 18 maja 2018 r., tj. wydania przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w K. niepełnego postanowienia o umorzeniu śledztwa, nie zostały podjęte przez ten organ żadne czynności procesowe i nie zmieniło tego również postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego z dnia 6 grudnia 2018 r., w którym konieczność dokonania takich czynności została stwierdzona.

W konsekwencji autorka skargi wniosła o:

1. stwierdzenie przewlekłości w niniejszej sprawie;
2. zobowiązanie Prokuratury wyznaczonej do prowadzenia postępowania przygotowawczego do rozpoznania niniejszej sprawy w terminie 3 miesięcy od rozpoznania skargi;
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej 20.000,00 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Prokuratury Rejonowej w K. kosztów postępowania, w tym zastępstwa adwokackiego na rzecz skarżącej.

Przesyłając przedmiotową skargę do Sądu Najwyższego Zastępca do spraw Wojskowych Prokuratora Rejonowego w K. wniósł o jej pozostawienie bez rozpoznania wywodząc, że została ona złożona po zakończeniu postępowania, w związku z czym jest niedopuszczalna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Nie ulega wątpliwości, że w toku przedmiotowego postępowania prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w K. pod sygn. PR 5 Ds. [...] doszło do jego przewlekłości. Wprawdzie formalnie – jak twierdzi prokuratura – postępowanie to zostało zakończone postanowieniem z dnia 18 maja 2018 r., jednak powyższe stwierdzenie nie uwzględnia takiej zaszłości, jaką jest treść postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 grudnia 2018 r., sygn. akt Kp [...]. Brak możliwości procesowych pozwalających na merytoryczne rozpoznanie zażaleń złożonych przez pokrzywdzoną i jej pełnomocnika od postanowienia o umorzeniu śledztwa w zakresie, w jakim orzeczenie to nie zawiera rozstrzygnięcia co do czynu (czynów) objętych zawiadomieniem z dnia 1 lutego 2018 r., dał organom ścigania asumpt do zaniechania podejmowania dalszych czynności procesowych w zakresie, którego dotyczy wspomniane zawiadomienie, poza tym jego fragmentem, w którym podnoszono nieprawidłowości jakich dopuścić mieli się funkcjonariusze Oddziału Żandarmerii Wojskowej w K. w związku z czynnościami procesowymi podejmowanymi wobec W. A.. Co do tej kwestii zapadło bowiem prawomocne postanowienie prokuratora Działu do spraw Wojskowych Prokuratury Rejonowej w L. z dnia 31 października 2018 r., sygn. PR 4 Ds. [...], o odmowie wszczęcia śledztwa.

Okoliczność powyższa nie przesądza wszakże, że merytoryczne rozstrzygnięcia wydane zostały również co do pozostałych wątków wskazanych w przedmiotowym zawiadomieniu, a które w sposób precyzyjny wymienione zostały w pisemnych motywach postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W.. Sąd ten m.in. zauważył, że zaskarżone postanowienie o umorzeniu śledztwa w najmniejszym stopniu nie odnosi się do wielu zarzucanych w piśmie z dnia 1 lutego 2018 r. i szczegółowo określonych przez pokrzywdzoną zachowań faktycznych, które z pewnością nie mogły stanowić elementów ocenianych „w ramach art. 218 § 1 a k.k.”. To ostatnie – jak to stwierdził zasadnie Sąd – jest wykluczone z tak oczywistych powodów jak to, że zachowania te w ogóle nie dotyczyły naruszenia praw pracowniczych, ponieważ miało do nich dojść w czasie, kiedy płk M. K. nie był już pracodawcą pokrzywdzonej (a więc nie był już w stosunku do niej osobą wykonującą czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych z art. 218 § 1a k.k.), czy też ich sprawcą

częściowo miały być osoby, które nigdy tej ostatniej cechy nie posiadały. Niczego w tym przedmiocie nie mogło również zmienić postanowienie z dnia 8 stycznia 2018 r. o odmowie wszczęcia śledztwa (sygn. PR 5 Ds. [...]), na które powołuje się prokurator, skoro dotyczyło wyłącznie niektórych zachowań objętych zawiadomieniem z dnia 1 lutego 2018 r. co wynika z zestawienia dat i opisów czynów objętych tym postanowieniem z datami i opisami zachowań podejmowanych na szkodę W. A., a polegających na jej nękanii w rozumieniu art.190a § 1 k.k.

Jeżeli zaś tak, to nie można – jak to podnosi prokurator – uznać, że przedmiotowa skarga nie została złożona w toku postępowania (art. 5 ust. 1 ustawy o skardze) skoro postępowanie to w rzeczywistości merytorycznie – przynajmniej do części objętych zawiadomieniem z dnia 1 lutego 2018 r. zdarzeń – się nie zakończyło.

Z tych względów stwierdzając przewlekłość Sąd Najwyższy uznał za zasadne zlecić Prokuraturze Rejonowej w K. w terminie 3 miesięcy (art. 12 ust. 3 ustawy o skardze) podjęcie czynności procesowych, które mogą poszerzyć materiał dowodowy pozwalający na wyjaśnienie niedokończonych wątków związanych z zawiadomieniem pokrzywdzonej, w tym przez rozstrzygnięcie co do wniosków dowodowych zawartych w tym zawiadomieniu, i podjęcie merytorycznej decyzji w przedmiocie dalszego postępowania lub jego zakończenia w części, której nie obejmowało postanowienie z dnia 18 maja 2018 r. (co do niektórych wątków np. przez uznanie *res iudicata*)

Zasadne było również przyznanie skarżącej określonej kwoty na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze, z tym, że przy znacznym miarkowaniu jej wysokości. Wynika to z jednej strony ze stosunkowo krótkiego okresu bezczynności (postanowienie Wojkowego Sądu Okręgowego zapadło w dniu 6 grudnia 2018 r.) oraz, wbrew twierdzeniom autorki skargi, podjęcie – co do części objętych zawiadomieniem W. A. zdarzeń – prawomocnych decyzji kończących.

Zwrot opłaty od skargi znajduje podstawę w treści art. 17 ust. 3 ustawy o skardze, natomiast rozstrzygnięcie co do kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pokrzywdzonej w regulacji § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tj.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

Uwzględniając całokształt przeprowadzonych wyżej rozważań orzeczono jak w części dyspozytywnej.